

BULLETIN

SLOVENSKEJ BOTANICKEJ SPOLOČNOSTI
pri Slovenskej akadémii vied

Ročník 1 číslo 1

Ročník **2**

Číslo **1+2**

Ročník 2 /1980/

Číslo 1.

Prehľad o činnosti Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV
v roku 1979

Správu o činnosti Slovenskej botanickej spoločnosti za uplynulý rok uverejní časopis Biológia, preto sa na tomto mieste obmedzíme len na niekoľko základných informácií.

Slovenská botanická spoločnosť mala k 31.12.1979 415 členov. V uplynulom roku sa naše rady rozrástly o 27 nových členov. Celkový počet členov klesol o 5 v dôsledku umrtia a zrušenia členstva.

Organizačná činnosť SBS

Činnosť spoločnosti sa sústreďovala najmä na organizovanie vedeckých prednášok, exkurzií a kolokvií nielen pre svojich členov ale aj pre širokú základňu odborníkov z výskumu, školstva a praxe. V roku 1979 zorganizovala spoločnosť dovedna 45 prednášok, z toho 31 v Bratislave, 8 v Nitre /resp. v Mlyňanoch/, 5 v Košiciach a 1 vo Zvolene. Priemerná účasť na prednáškach bola 24 účastníkov.

Spoločnosť zorganizovala 3 exkurzie. Na exkurzii v bratislavskom prístave /poznávanie ruderalných spoločenstiev rastlín/ sa zúčastnilo 41 záujemcov, na dendrologickej exkurzii v Arboréte Mlyňany bolo 35 účastníkov a na exkurzii v Malých Karpátoch /xerothermné lúčne porasty a porasty teplých dubín/ bolo 42 účastníkov.

Spoločnosť bola v roku 1979 spoluorganizátorkou "Kolokvia o rastlinných explantátových kultúrach", ktoré sa uskutočnilo na Výskumnom ústave rastlinnej výroby v Piešťanoch, v dňoch 16. - 18.10.1979. Zorganizovala tiež "Deň rastlinnej cytológie" v Piešťanoch, dňa 19.10.1979.

Slovenská botanická spoločnosť dostala v roku 1979 pridelené na výskumnú činnosť 12 000 Kčs. Tieto prostriedky sa použili na práce súvisiace s riešením troch vedecko-výskumných úloh Ústavu experimentálnej biológie a ekológie SAV:

1. Flóra Slovenska
2. Štruktúra, funkcia a produktivita nižších rastlín v ekosystémoch Malých Karpát
3. Múčnatky Slovenska.

SBS spolupracovala s viacerými vedeckými spoločnosťami pri SAV /napr. s Ved. spol. pre poľnohosp., lesn. a potravinárske vedy/, pri spoločnom organizovaní prednášok /najmä na pobočke v Nitre/, pri výmene prednášateľov a pod. V spolupráci s VTS sa organizovalo "Kolokvium o explantátových kultúrach" v Piešťanoch /16.-18.10.1979/.

Spolupráca s Botanickou spoločnosťou pri ČSAV sa systematicky rozvíja každoročnou výmenou prednášateľov, spoločným organizovaním vedeckých podujatí. Spolupráca sa usmerňuje na každoročným stretnutí predsedníctiev oboch spoločností.

Zahraničné styky SBS sa v roku 1979 obmedzili na zorganizovanie 2 prednášok zahraničných prednášateľov /1 z MĽR a 1 z NSR/.

V roku 1979 začala SBS vydávať cyklostylovaný Bulletin SBS, ktorý popri informáciach o pripravovaných podujatiach a zhodnotení uskutočnených podujatí bude prinášať aj krátke vedecké správy, zaujímavosti z ciest do zahraničia a pod. Vo vydavateľstve "VEDA" vyšiel v r.1979 zborník z II. zjazdu SBS, ktorý bol v Prešove v r.1975.

Pracovná skupina rastlinných explantátov zabezpečila pre svojich členov rozmnoženie troch čísiel časopisu Medzinárodnej asociácie pre pletivové kultúry IAPTC Newsletter.

Výskumná činnosť Slovenskej botanickej spoločnosti

V tomto roku sa bude SBS pracovne a finančne podieľať na riešení týchto úloh:

1. Flóra Slovenska: zodp. riešiteľ doc. Dr. J. Futák, CSc. V rámci tejto úlohy sa budú excerpovať údaje o rozšírení rastlín, dopĺňovať kártočky o nové údaje a kresliť mapy rozšírenia.

2. Štruktúra, funkcia a produktivita nižších rastlín v lesných ekosystémoch, zodp. riešiteľ RNDr. F. Hindák, CSc. Úloha je začlenená do národného projektu MaB. Vzhľadom na malú personálnu kapacitu, treba na riešení úlohy zainteresovať externých pracovníkov. Bude sa pokračovať v druhovej inventarizácii nižších rastlín v oblasti Malých Karpát.

3. Prehľad ruderalných a segetálnych spoločenstiev Slovenska, zodp. rieš. RNDr. T. Krippelová, CSc. V rámci tejto úlohy sa budú zhromažďovať údaje o biologických vlastnostiach ruderalných rastlín, zhotovovať fytoecologické snímky a zhromažďovať herbárové položky.

4. Múčnatky /Erysiphaceae/, zodp. riešiteľ Ing. C. Paulech, CSc. V roku 1980 sa počíta s výskumom biológie druhu *Erysiphe graminis* na ozimnom jačmeni a so štúdiom rozmnožovacieho procesu huby *Uncinula necator*.

Vedecké podujatia

Medzinárodné sympóziu o protoplastoch.

V Szegede, v Maďarskej ľudovej republike, sa stretli 9.- 14. júla 1979 odborníci, ktorí pracujú v oblasti výskumu protoplastov na V. medzinárodnom sympóziu o protoplastoch. Organizovalo ho oddelenie mikrobiológie Univerzity Jozefa Atilly v Szegede, Ústav genetiky a Ústav fyziológie rastlín Biologického výskumného centra Maďarskej akadémie vied v Szegede. Na tomto sympóziu, ktoré bolo zamerané hlavne na oblasť fúzie protoplastov, sa zúčastnilo asi 270 odborníkov z oblasti výskumu bakteriálnych, hubových ako i ostatných rastlinných protoplastov. Profesor Cocking vo svojom úvodnom referáte "Protoplasty - minulosť a prítomnosť" charakterizoval výskum protoplastov ako "tichú revolúciu" v experimentálnej biológii.

Z prednesených referátov vyplynulo, že technikou fúzie protoplastov sa dnes získavajú somatické hybridy. Fúzia sa indukuje iónmi Ca^{2+} a polyetylénglykolom. Regenerácia protoplastov sa skladá z troch základných na seba naväzujúcich procesov: 1. rast protoplastov, 2. regenerácia bunkovej steny, 3. reverzia, počas ktorej sa obnovujú všetky funkcie bunky.

Z protoplastov možno získať i veľmi čistú živnú frakciu jadier, z ktorých sa asi 50 - 70 % vyrovná jadrom živých normálnych buniek. V nich možno sledovať syntézu RNA.

Okrem výskumu samotných protoplastov, ich regenerácie a získavania medzidruhových a medzirodových hybridov, slúžia protoplasty i na výskum nukleového a mitochondriálneho transferu, genetickej informácie nižších i vyšších rastlín, a to pomocou fúzie alebo transplantovaním bunčných organel a RNA do protoplastov.

Vedci pripisujú javu, kedy protoplast s exogénnymi organelami regeneruje na základe totipotencie buniek na novú rastlinu, veľkú dôležitosť a značný význam v poľnohospodárstve budúcnosti.

Odborníci v oblasti výskumu protoplastov sa znovu stretnú na VI. medzinárodnom sympóziu o protoplastoch, ktoré sa bude konať pravdepodobne v roku 1982 v Zürichu vo Švajčiarsku.

RNDr. A.Prečová CSc.

Medzinárodná geobotanická exkurzia v Tarvisio /Taliansko/.

Na pozvanie Arbeitsgemeinschaft für forstliche Vegetationskunde v Göttingene som sa ako turista zúčastnil na medzinárodnom sympóziu - exkurzii venovanej lesným spoločenstvám v talianskych Julských Alpách a v okolí Terstu. Exkurzia trvala 7 dní a viedli ju prof.Hoffman, Dr.Gizela Jahn /predsedníčka spoločnosti/, prof.Zukrigl, prof.Mayer, prof.Poldini, prof.Pignatti, prof.Lausi a i. Zúčastnilo sa jej 80 pracovníkov z rôznych odborov /botanici, pedológovia, geológovia, mikrobiológovia, pestovatelia lesa, pracovníci výskumných ústavov, škôl i lesníckej prevádzky/. Zastúpené boli tieto krajiny: NSR, Rakúsko, Švajčiarsko, Holandsko, NDR, Poľsko, Juhoslávia, Taliansko. Z ČSSR som bol jediným účastníkom.

Ťažiskom exkurzie boli lesy v oblasti Benátskych Alp /okolie Tarvisio/ a ich predhorie /Consiglio a okolie Passariano/ a dodatková exkurzia viedla do krasu nad Terstom.

Trasa exkurzie a zástavky boli vybrané tak, aby obsiahli všetky vegetačné výškové stupne lesov a ich najdôležitejšie spoločenstvá od subalpínskeho stupňa /Rhodotamo - Laricetum Zukrigl 73, Homogyno - Piceetum Zukrigl 73/; v montánnom stupni Anemono-Fagetum Tregubov 57, Abieti - Fagetum caricetosum albae, montánne smrečiny v dolinách a kotlinách, Asplenio - Piceetum, Abieti - Fagetum, zmiešané sutinové lesy bukovo-jedľovo-smrekové, ďalej juhoalpské lesné spoločenstvá borovice čiernej /Orno-Pinetum nigrae v rezervácii Mte Cucco/, v predalpskej oblasti /pri Portis/ Orno-Ostryetum v niekoľkých

subasociáciach. V oblasti kranskej v pohorí Cansiglio sme videli bukové lesy s tisom /*Carici/ albae/-Fagetum taxetosum/* a pokusný výskumný objekt les. správy Prescudin zaoberajúci sa v perimetri 17 km² meraním odtokových pomerov, hradením bystrín a dynamikou lesných spoločenstiev v závislosti od fyzicko-geografických činiteľov. Na východnom okraji pohoria nám demonštrovali *Dentario fagetum cardaminetosum trifoliae*, *D.-F.dryopteridetosum*, *Dentario - Abietetum cardaminetosum trofoliae*, *Adenostylo /glabrae/- Abietetum asplenetosum*. Prezreli sme si aj rašelinisko v montánnom stupni a jeho roz-bory ako dôkaz trvalého osídlenia okolia surekom.

K celej exkurznej trase boli vypracované cyklostylované materiály. Cestou do Terstu sme si prezreli na dvoch lokalitách aplikáciu prevodov nízkych lesov v krasových oblastiach. V krasovej oblasti severne od Terstu sme videli *Orno - Ostryetum*, *Seslerio Ostryetum ssp. quercetosum* a *ss. tilietosum*, *Seslerio - Quercetum petreae*, *Asaro - Carpinetum ilyricum*, *Orno - Quercetum ilicis* a *Carpinetum orientalis*. Na trase cca 800 km sme mali možnosť vidieť aj krajinu severného Talianska a jej využívanie i ochranu.

Exkurzia bola po každej stránke veľmi dobre pripravená. Vo večerných hodinách boli odborné prednášky z navštívenej oblasti a premietanie diapozitívov. Kladom bolo, že prof. Hoffman bol v území dlhodobým lesným hospodárom a podal nám aj historický a kultúrny obraz tejto krajiny. Charakteristickou črtou celej exkurzie bolo prepojenie teoretických základných poznatkov na hospodársku prax.

Niektorí účastníci exkurzie navštívili ČSSR na podujatiach, ktoré sa organizovali v rámci FAO. Všetci si lesy, ich organizáciu a výskumné inštitúcie veľmi pochvalovali. V diskusiách sa opierali aj o naše tvary a spôsoby pestovania bukových lesov v oblasti Vihorlatu, ktoré poznajú z literatúry.

II. medzinárodné sympóziu "Štruktúra a funkcia koreňov"

Ústav exp. biológie a ekológie SAV, sektor fyziológie rastlín, organizuje medzinárodné sympóziu o štruktúre a funkcii koreňov, ktoré nadväzuje na podobné podujatie poriadané v roku 1971 vo Vysokých Tatrách. Sympóziu sa bude konať v Bratislave v dňoch 31.8. - 5.9.1980. Cieľom sympózia je vytvoriť podmienky pre prezentovanie pracovných výsledkov a pre konfrontáciu nových poznatkov fyziológom, anatómom, biochemikom a biofyzikom, ktorých spája spoločný predmet štúdia - koreňový systém.

Rokovanie sympózia bude v týchto sekciách:

1. Štruktúrne aspekty rastu, vývinu a funkcie koreňa.
2. Metabolizmus koreňov.
3. Transportné fenomény koreňov.
4. Korelačné funkcie koreňov vo vzťahu k integrite celej rastliny.

Predpokladáme, že väčšia časť referátov sa bude venovať štruktúre a funkcii koreňa v stresových podmienkach.

Organizačný výbor sympózia tvoria: J.Kolek, M.Holobradá, R.Brouwer /Holandsko/, M.F.Danilova /ZSSR/, O.Gašparíková, Š.Ivanko, B.C.Lougham /V.Británia/, M.Luxová, P.E.Pilet /Švajčiarsko/, Z.Stark /Poľsko/ a K.M.Sytnik /ZSSR/.

Podrobnejšie informácie môžu podať členovia prípravného výboru.

Ing.M.Holobradá, CSc.

III. zjazd Slovenskej botanickej spoločnosti.

3. informácia.

Slovenská botanická spoločnosť pri SAV usporiada v dňoch 7. - 11. /12/ 7.1980 III. zjazd svojich členov vo Zvolene. Deň príchodu je 7.júla, posledný nocľah je možný z 11. na 12. júla 1980. Ubytovanie, dopravu do Zvolena a stravné si budú

hradiť účastníci sami.

Ubytovanie je zabezpečené v študentskom domove v hodnote 20.-Kčs za noc. Stravovať sa možno v bufete Jednoty v študentskom domove /raňajky 5.-Kčs, obed 10.-Kčs, večera 10.-Kčs/, lístky na stravu sa budú dať zakúpiť pri registrácii účastníkov.

Vo vložnom 350.- Kčs je zahrnutá doprava na exkurzie, vydanie zborníka a ostatné organizačné náklady. So zálohou 50.-Kčs sa ráta na spoločnú slávnostnú večeru. Záväznú prihlášku treba poslať najneskôr do 29.II.1980 a priloženým šekom uhradiť vložné najneskôr do 1.IV.1980. V predchádzajúcom čísle Bulletinu bol stanovený termín na odoslanie príspevkov do zborníka zo zjazdu a uverejnené pokyny pre autorov. Viacerí členovia nás požiadali o možnosť presunu termínu na odoslanie príspevkov. Konečný termín pre prijatie príspevkov do zborníka je 29.II.1980.

Ďalšie informácie o zjazde SES dostanú iba členovia, ktorí sa záväzne prihlásia a zaplatia vložné.

Ž i v o t n é j u b i l e á

V prvom polroku sa dožívajú významných životných jubileí títo členovia Slovenskej botanickej spoločnosti:

Doc.Ing.T.Antoš CSc. /9.4.1925/; Ing.L.Čierna /14.5.1925/;
F.Dobos /8.2.1930/; RNDr.O.Hamalová /15.3.1930/; RNDr.G.
Hanzlíková /16.3.1930/; Ing.R.Leontovyč, CSc. /19.2.1930/;
Doc.RNDr.J.Májovský /10.6.1920/; RNDr.D.Paulíková /4.2.1925/,,
RNDr.P.Pitoniak /24.3.1925/; Prof.RNDr.P.Plesník DrSc. /14.3.
1920/, RNDr.M.Stanová /21.3.1930/; Doc.Ing.E.Šafranko, CSc.
/19.2.1930/; Doc.Ing.J.Švihra, CSc. /13.6.1930/.

Jubilantom prajeme pevné zdravie a mnoho tvorivých úspechov.

Plán prednášok SBS v prvom polroku 1980

V Bratislave v posluchárni na Sienkiewiczovej ul.č.1

13.II.1980 o 14,00 hod.

RNDr. M.Šourková /PFUK, Praha/:

Botanické zaujímavosti z prírodovedeckej expedície Egeis 78. /+ farebné diapozitívy/.

20.II.1980 o 14,00 hod.

RNDr. P.Pitoniak /Bot.záhrada UK, Bratislava/:

Botanická záhrada v Bratislave, história a súčasnosť.

27.II.1980 o 14,00 hod.

RNDr. V.Banášová, CSc. /ÚEBE SAV, Bratislava/:

Vegetácia pri autostráde na úseku Bratislava-Malacky.

5.III.1980 o 14,00 hod.

RNDr. J.Ondriš, CSc. /PFUK, Bratislava/:

Vplyv niektorých fyzikálnych faktorov /elektromagnetické vlny, magnetické pole, ultrazvuk, infrazvuk atď./ na živé bunky.

12.III.1980 o 14,00 hod.

RNDr. A.Špániková, CSc. /ÚEBE SAV, Bratislava/:

Spoločenstvá s *Deschampsia caespitosa* na Slovensku.

21.III.1980 o 14,00 hod.

Člen komisie SAV ČSAV . S.Hejný DrSc. /Botanický ústav ČSAV, Praha/:

Porovnanie ruderálnych spoločenstiev na rôznych kontinentoch /+ diapozitívy/.

2.IV.1980 o 14,00 hod.

RNDr. T.Schwarzová, CSc. /PFUK, Bratislava/:

Aromatické druhy rodu *Chenopodium* L.

16.IV.1980 o 8,30 hod.

a/ Ing.M.Holobradá,CSc. /ÚEBE SAV, Bratislava/:

Príjem a metabolizmus síry v rastlinách

b/ Doc.RNDr. M.Bobák,CSc. /PFUK, Bratislava/:

Diferenciácia vakuolárneho systému a lytického kompartmentu v rastlinných bunkách.

23.IV.1980 o 14,00 hod.

RNDr. H.Oťahelová,CSc. /ÚEBE SAV, Bratislava/:

Porovnanie vegetácie stojatých vôd Východoslovenskej a Podunajskej nížiny.

7.V.1980 o 14,00 Hod.

RNDr. P Eliáš,CSc. /ÚEBE SAV, Bratislava/:

Príspevok ku klasifikácii stredoeurópskych ruderalných spoločenstiev.

14.V.1980 o 14,00 hod.

RNDr. E.Fajmonová,CSc. /Bot.záhrada UK, Bratislava/:

Predbežné výsledky z mapovania v Slovenskom raji.

21.V.1980 o 14,00 hod.

Doc. RNDr. S.Procházka,CSc. /VŠZ, Erno/:

Mechanizmy transportu látok v rastlinách.

28.V.1980 o 14,00 hod.

RNDr. M.Zaliberová,CSc. /ÚEBE SAV, Bratislava/:

Pobrežná vegetácia Hornádskej kotliny.

V Nitre v budove VŠP, pavilón Z, IV.poschodie.

29.I.1980 o 14,00 hod.

Ing. Marenčík,CSc. /PF, Nitra/:

Vplyv retardátorov /Alar 85/ na obsah giberelínov v listoch jabloní.

27.II.1980 o 14,00 hod.

Ing. Tokár, CSc. /Arborétum Mlyňany/:

Ekologicko-produkčné otázky drevín v Malých Karpátoch.

26.III.1980 o 14,00 hod.

RNDr. Košťál /VŠP, Nitra/:

Ultraštruktúra rastlinnej bunky ozimnej pšenice.

30.IV.1980 o 14,00 hod.

A. Rakovská /VŠP, Nitra/:

Vplyv ekofaktorov na niektoré kvantitatívne ukazovatele ozimnej pšenice.

28.V.1980 o 14,00 hod.

Dr. T. Ješko, CSc. /ÚEBE SAV, Bratislava/:

Terminológia a symbolika procesu fotosyntézy.

25.VI.1980 o 14,00 hod.

Dr. Horváthová, CSc. /PF, Nitra/:

Rozšírenie a variácia rodu Quercus na území Juhozáp. Slovenska.

V Košiciach

22.II.1980

RNDr. J. Michalko, CSc. /ÚEBE SAV, Bratislava/:

Vegetácia južnej Sibíri vo vzťahu k vegetácii európskej.

RNDr. M. Repčák /PF UPJŠ, Košice/:

Nové poznatky o obsahových látkach ~~rumenčeka~~ pravého.

Ing. A. Vojtuň /PF UPJŠ, Košice/:

Vegetácia lokality Erythronium dens-canis nad Brzotínom
/+ diapozitívy/.

Aktuality

Odber časopisu Biológia /štyroch botanických čísiel/ je jednou z podmienok členstva v SBS. Pri kontrole sme zistili, že viacerí členovia si túto povinnosť neplnia. Pripomíname, že výnimku majú:

- čestní členovia,
- členovia Čsl. botanickej spoločnosti z Čiech /odoberajú niektorý z jej časopisov/,
- mimoriadni členovia SBS /študenti/.

Manželia a rodinní príslušníci žijúci v spoločnej domácnosti, členovia SBS, môžu odoberať len 1 exemplár časopisu. Pri prechode do dôchodku môže člen oznámiť výboru, že si od nasledujúceho roka neželá odoberať časopis.

Pri zostavovaní adresára SBS, ktorý má výjsť pri príležitosti III. zjazdu SBS, sme prišli na rad nezrovnalostí. Prosíme, aby ste nám písomne ohlásili zmenu bydliska, resp. mena /pri vydaji/, inak sa sami ochudobňujete o informácie, ktoré Vám pošta nedoručí. Študenti po skončení štúdia môžu požiadať o preradenie medzi riadnych členov.

Organizačné stredisko vedeckých spoločností nás upozornilo, že niektorí členovia nemajú vyrovnané členské príspevky. Prosíme, nezabúdajte túto minimálnu čiastku poslať okamžite po obdržaní poukážky. Náklady na organizačnú činnosť stúpajú - príkladom je aj náš bulletin.

Dotazníková akcia uverejnená v minulom Bulletine SBS sa stretla s priaznivým ohlasom. Vaše prihlášky sme postúpili vedúcim príslušných komisií, ktorí so záujemcami nadviažu kontakt.

Na konci apríla alebo začiatkom mája sa plánuje ekurzia na Zobor v spolupráci so Západoslovenskou pobočkou v Nitre. Záujemci hlásate sa u RNDr. K. Zahradníckovej, CSc./ÚEBE SAV, Bratislava, Dúbravská 14/alebo u Ing. Žajbovej, CSc./VŠP, Nitra/.

Bulletin Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV vydáva Ústredný výbor SBS pre internú potrebu svojich členov a spolupracovníkov. Redakčný kruh: RNDr. O. Erdelská, CSc., RNDr. F. Hindák, DrSc. a RNDr. J. Huzulák. Príspevky zasielajte na adresu výkonného redaktora: RNDr. J. Huzulák, Ústav hydrológie a hydrauliky SAV, Trnavská 32, 881 46 Bratislava, alebo priamo na SBS, Dúbravská cesta 14, 885 34 Bratislava.